

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249447

ผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมการจัดการตนเอง
และระดับฮีโมโกลบินเอวันซีของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2

พัชร อ่างบุญตา

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สิงหาคม 2554

600254582

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249447

ผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมจัดการตนเอง
และระดับฮีโมโกลบินเอวันซีของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2

พัชร อ่างบุญตา

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สิงหาคม 2554

ผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมการจัดการตนเอง
และระดับฮิโมโกลบินเอวันซีของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2

พัชรี อ่างบุญตา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสูงอายุ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีลักษณ์ วรรณฤทธิ์

.....กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ลินจง โพธิบาล

.....กรรมการ

รองศาสตราจารย์ นพ.ณัฐพงศ์ โฆษขุนหนันท์

.....กรรมการ

อาจารย์ ดร.ทศพร คำผลศิริ

.....กรรมการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ. พงษ์ศิริ ปรรณนาดี

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.ลินจง โพธิบาล

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รองศาสตราจารย์ นพ.ณัฐพงศ์ โฆษขุนหนันท์

29 สิงหาคม 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ลินจง โพธิบาล และรองศาสตราจารย์นายแพทย์ณัฐพงศ์ โฆษขุนหนันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไป ที่ได้ให้ความเมตตาเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และคอยให้คำชี้แนะทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ จนทำให้วิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ในระหว่าง การศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนได้เสนอแนะความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการทำวิทยานิพนธ์เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนสำเร็จลุล่วงไป ได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลแม่แตง หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าคลินิก โรคเบาหวาน เจ้าหน้าที่ทุกท่านที่โรงพยาบาลแม่แตง และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต้นผึ้ง ที่ให้ความร่วมมือและให้ความสะดวกอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัย ครั้งนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว ในการช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และห่วงใยผู้วิจัยตลอดมา และขอขอบพระคุณ เพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโททุกท่านที่ได้ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ให้ความรัก ความห่วงใยและกำลังใจด้วยดีเสมอมา คุณความดีและคุณประโยชน์อันเกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จึงบังเกิดแก่บุพการี คณาจารย์ ผู้ที่เป็นโรคเบาหวาน และผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องทุกท่าน

พัชรี อ่างบุญตา

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

ผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเองและระดับฮิโมโกลบินเอวันซีของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2

ผู้เขียน

นางพัชรี อ่างบุญตา

ปริญญา

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้สูงอายุ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ลินจง โปธิบาล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ นพ. ณัฐพงศ์ โฆษขุนพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

249447

โรคเบาหวานเป็นภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังสำคัญที่ผู้ป่วยต้องสามารถจัดการตนเองเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเองและระดับฮิโมโกลบินเอวันซีในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จำนวน 52 ราย ที่รับการรักษาที่คลินิกโรคเบาหวาน แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลแม่แตง รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2554 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด และสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 26 รายโดยให้มีลักษณะใกล้เคียงกันในเรื่องเพศ อายุ คะแนนพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเอง ระดับฮิโมโกลบินเอวันซี กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย โปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเอง คู่มือการจัดการตนเองสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวาน แบบวัดพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเอง และแบบวัดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนที่ผ่านการทดสอบคุณภาพแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติทดสอบที่

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 กลุ่มที่ได้รับ โปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ และภายหลังได้รับโปรแกรมดังกล่าวกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเองดีกว่าก่อนได้รับ โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ระดับฮิโมโกลบินเอวันซีของผู้สูงอายุที่เป็น

โรคเบาหวานชนิดที่ 2 กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติและภายหลังได้รับ โปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับฮีโมโกลบินเอวันซีต่ำลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

ผลการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการสนับสนุนการจัดการตนเองมีผลให้ผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานมีพฤติกรรมการจัดการตนเองเพิ่มขึ้นและมีระดับฮีโมโกลบินเอวันซีต่ำลง ซึ่งพยาบาลสามารถใช้โปรแกรมนี้เป็นแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานเพื่อให้สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดอย่างมีประสิทธิภาพได้

Thesis Title Effects of a Self-management Supporting Program on Self-management Behaviors and Hemoglobin A1C Level Among Elders with Diabetes Type 2

Author Mrs. Patcharee Angboonta

Degree Master of Nursing Science (Gerontological Nursing)

Thesis Advisory Committee

Associate Professor Dr. Linchong Pothiban	Advisor
Associate Professor Natapong Kosachunhanun, M.D	Co-advisor

ABSTRACT

249447

Diabetes is a major chronic illness where the patients need to be able to manage themselves in order to obtain a normal blood glucose level. This experimental research aimed to examine the effect of a self-management supporting program on self-management behaviors and hemoglobin A1C level among 52 elders with diabetes type 2, attending the diabetic clinic, out patient department, Maetang hospital. Data were collected during February to May 2012. The subjects were purposively selected based on the inclusion criteria and were randomly assigned in equal numbers into experimental and control groups. The similarity between groups in terms of gender, age, self- management behaviors scores and hemoglobin A1C level was assured. The subjects in the experimental group received the self- management supporting program developed by the researcher, while the control group received routine nursing care. The research instruments consisted of the Self- management Supporting Program, the Self- management Behavior Handbook of the Elders with Diabetes, Demographic Data Recording Form, Self- management Behaviors Scale and Self- management Self-efficacy Scale. Data were analyzed using descriptive statistics and t-test.

The results of this study revealed that the self-management behaviors scores of elders with diabetes mellitus type 2 who received the self-management supporting program were significantly higher than those who received routine nursing care and after participating in the program, the self-management behaviors scores of elders with diabetes mellitus type 2 were significantly higher ($p < .001$). Also hemoglobin A1C levels of elders with diabetes mellitus type 2 who received the self-management supporting program were significantly lower than that of elders received routine nursing care and after participating in the program, hemoglobin A1C levels of elders with diabetes mellitus type 2 had significantly decreased ($p < .05$).

The results from this study indicate that the self-management supporting program can enhance self-management behaviors and decrease hemoglobin A1C level of elders with diabetes mellitus type 2. Therefore, nurses can use the program to guide care of the elders with diabetes mellitus in order to effectively control their blood glucose level.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	6
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
โรคเบาหวานในผู้สูงอายุ	9
การจัดการตนเองในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวาน	26
พฤติกรรมจัดการตนเองในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวาน	44
กรอบแนวคิดในการวิจัย	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	56
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	57
วิธีการรวบรวมข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
การอภิปรายผล	76
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	82
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	84
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	85
ข้อจำกัดในการทำวิจัย	85
เอกสารอ้างอิง	86
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองโครงการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์	102
ภาคผนวก ข เอกสารการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง	103
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัย	110
ภาคผนวก ง การคำนวณดัชนีความตรงตามเนื้อหา	118
ภาคผนวก จ ตารางเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเอง	121
ภาคผนวก ฉ ตารางเปรียบเทียบค่าฮีโมโกลบินเอวันซีของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเอง	123
ภาคผนวก ช รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	125
ประวัติผู้เขียน	126

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ความพอเพียงของรายได้ ระยะเวลาการเป็นโรคเบาหวาน	68
2 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง	70
3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเอง	71
4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเอง	72
5 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับฮีโมโกลบินเอวันซี ของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ก่อนได้รับโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง	73
6 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ควบคุมระดับน้ำตาลได้ ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง	74
7 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยฮีโมโกลบินเอวันซีของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนและหลังการทดลอง	75